SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Kestävän kehityksen selonteko ilmastopolitiikan haasteiden prismassa

Markku Ollikainen

Lähtökohtia

- Kestävän kehityksen toteuttaminen on pitkäjänteistä työtä
  - Sen tulee ylittää hallituskausien tuomat epäjatkuvuudet politiikassa
- Pitkän aikavälin edistys edellyttää myös kriittisyyttä ja luovuutta
  - Tarvitaan tarjota raikas arvio kehityksen nykytilasta ja edistymisen ongelmakohdista
  - Katse taaksepäin (arviot kansallisesta onnistumisesta yli hallituskausien) ja eteenpäin (toimet ja tulevan ennakoinnit)
- Hallituksen selonteon ei siis pitäisi olla pelkästään hallituksen toimien esittelyä

Tarkastelukulma

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen tarjoaa pienoiskuvan kestävästä kehityksestä,
  - kattaa ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyyden tasot

- Haaste: löydä ilmastollisesti kestävien ratkaisujen joukosta taloudellisesti parhaat toimet ja toteuta ne sosiaalisesti kestävällä tavalla.

- Tästä lähtökohdasta Suomen ilmastopaneeli keskittyy ilmastonäkökohtiin, erityisesti tavoitteen 13 käsittelyyn ja ilmastopolitiikan ristikytkentöihin muiden tavoitteiden kanssa.

Tavoite 13 – ilmasto

Arvio: nykytila-arviota päästökehityksestä tulisi tarkentaa ja hahmottaa ilmastopolitiikan uusi tilanne

Kansalliset päästöt ja nielut

- Fossiiliset ja prosessiperäiset päästöt
  - Ei laskua vuosina 2015 – 2017, kasvua vuonna 2018
  - Vuonna 2019 ne viimein laskivat: kuuden vuoden aikana päästövähennys on vain 2,3 Mt
  - Samaan aikaa nielu on pienentynyt merkittävästi, eli Suomen ilmakehään laskemat päästöt ovat kasvaneet

- Kulutuksen päästöt
  - Eivät ole laskeneet koko 2000-luvulla
  - Suomalaisten kotitalouksien hiilijalanjäljen tulisi pienentyä 70 prosenttia vuoteen 2030, jotta kulutuksen taso saataisiin nykyisten ilmastotavoitteiden mukaiseksi
  - Kulutuksen päästöjen vähentäminen: yhteiskunnan ratkaisut (puhdas energia) ja kuluttajien omat valinnat (esim. liikkuminen)

Tavoite 13: analyysi puuttuu selonteosta

- Miksi kehitys ollut hidasta?
  - Päästökauppasektorilla on ollut halpaa vähentää päästöjä, mutta sinne ei haluttu aluksi luoda kansallista politiikkaa
  - Liikenteen ja maatalouden päästöjen vähentämiseen ei ole ohjattu toimia

- Hiilineutraaliustavoite = muutos Suomen ilmastopolitiikassa
  - Suomi ottaa itse vastuun omista päästöistään
  - EU:ta tiukemmat tavoitteet päästökauppasektorilla ja taakanjakosektorilla

- Uusia asioita nousee
  - Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, johon tarvitaan suomalainen ratkaisu (turve, liikenne)
  - Vähennyskeinot lujassa maatalouden ja liikenteen suhteen

Tavoite 13 – runsaasti ristikytkentöjä

- *Tavoite 1 – köyhyyden poistaminen*
- *Tavoite 2 – ruoka, maatalous*
- *Tavoite 4 – koulutus*
- *Tavoite 6 – vesi*
- *Tavoite 7 – energia*
- *Tavoite 8 – työ ja talouskasvu*
- *Tavoite 9 – teollisuus & innovaatiot*
- *Tavoite 11 - kestävät kaupungin ja yhteisöt*
- *Tavoite 12 – kestävät kulutus- ja tuotantotavat*
- *Tavoite 15 – maanpäällinen elämä, ml. metsät*

Tässä käsittelyyn: tavoite 2 (kurkotus tulevaan), tavoite 8 (kasvun dimensiot) ja 15 (synergiat)

Tavoite 2 – ruoka, maatalous

Arvio: näkemys tulevista kehityskuluista jää ohueksi

- Hiilineutraaliustavoite sitoo maankäyttösektorin yhteen taakanjakosektorin ja päästökauppasektorin kanssa
  - Maatalousmaiden hiilivarastoista huolehtiminen
  - Maaperäpäästöjen vähentäminen, hiilensidontakeinojen etsintä
  - Turvepeltojen raivaamisen lopettaminen, ei vähentäminen
- Sopeutuminen sään ääri-ilmiöihin puuttuu
  - Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden avainkysymyksiä tulevaisuudessa
- Pidemmän aikavälin perspektiivit puuttuvat
  - Teollinen proteiinin tuotanto (keinoproteiinit ja keinoliha) luo päästötöntä ravinnon tuotantoa
  - Suomalaiset start-up -yritykset ovat mukana kehityksessä, jota julkisen vallan tulisi jouduttaa

Tavoite 8 – työ ja talouskasvu

Yleisarvio: ei ymmärretä kasvun synteettistä, tulevaan kurkottavaa luonnetta

- Kestävä taloudellinen kasvu rakentuu useisiin peruspilareihin:
  - Hiilineutraalius
  - Irtikytkeminen: luonnonvarat ja ympäristö (laadullinen kasvu)
  - Innovaatiot
  - Kattavuus ja osallistuminen (inclusive growth)
- Absoluuttinen irtikytkentä ehdoton vaatimus ohjauskeinojen ja sektoreiden kehityksen analyysiin kasvihuonekaasupäästöjen osalta
- Mutta mikä on suomalainen tulkinta kasvun kattavuudesta ja osallistumisesta?
- Ilmastopolitiikka vauhdittaa uutta liiketoimintaa:
  - ilmastotoimien positiiviset kilpailukyky- ja työllisyysvaikutukset ja ml. koronapandemian yhteydessä tehtävän vihreän elvytyksen työllistävä ja rakenteellinen vaikutus

Tavoite 15 – maanpäällinen elämä, ml. metsät

Arvio: Ilmastotoimien ja monimuotoisuuden suojelutoimien välinen yhteys käsitelty ohuesti

- Ilmasto: maankäyttösektorin nettonielu on välttämätön osa sekä hiilineutraaliuden että vuoden 2050 tavoitteiden saavuttamista.
  - Historiallinen keskiarvonielu -21 Mt CO_2-ekv. vuonna 2035, jotta hiilineutraalius toteutuu
  - Nielua on kasvatettava sen jälkeen
  - Metsäkadon vähentämismahdollisuuksia on selvitetty, mutta se on pysäytettävä

- Monimuotoisuus: monimuotoisuuden suojelu edistää hiilen sidontaa
  - Synergioita on paljon; ne puuttuvat selonteosta
  - Metso hiilipreemiolla voisi olla ensimmäinen uusi lisäaskel

Lopuksi

- *On tärkeää, että selonteko kuvaa kattavasti ja kriittisesti nykytilaa, ja antaa kokonaiskuvan siitä, mihin suuntaan kestävyys on kansallisesti kehittynyt*

- *Näkemystä kestävän kehityksen keskeisistä piirteistä tulee syventää koskien erityisesti kasvun, ilmaston, ympäristön, innovaatioiden ja kattavuuden keskinäissuhdetta*

- *On tärkeää valita tehokas kestävän kehityksen mittaristo arvioinnin pohjaksi: globaalin ja kansallisen mittariston soveltaminen rinnakkain tekee toiminnan arvioinnista monimutkaista*

SUOMEN
ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate
Change Panel